

FRUNZE ȘI MEDALIOANE

Cu ochiul liber

S-a dus vremea televizorului funcționând zile întregi, s-au dus zilele babel și nopțile vegherii, sînt acum în alt stadiu al postului național, de după saturație, zeamă lungă din care aleg doar găluște. Deci îmi cumpăr Panoramicul ("la panoramic" pe toată săptămîna, se strigă în pasaj la metrou) să văd ce am de văzut. Bifez. Sînt seri cînd în afară de "Actualități" cu punct central Golful nu am ce bifa, restul emisiunilor mi se par frunze, cum se spune cărților fără valoare la șeptic. Și pe I și pe II, vorbărie, senatori și deputați deja bine individualizați, le știm show-urile și ticurile și dezacordurile și chipurile, ca și cilpurile, repetate la cerere cu urări de așa și pe dincolo, apoi filme vechi învechite, reclame de-ale învîrtiilor pentru învîrtiți, catastrofe și crime, mutre lombrosiene bune de stresat bătrînii din case izolate, aberații rostite cu toată emfaza la ore de vîrf (de exemplu: cum că partidele istorice și filii de moșieri și chlaburi distrug avuția CAP-urilor, drept pentru care Ministerul de Interne și cel al Apărării sînt somate să la măsur!; cum că nu întîmplător războiul din Golf a fost prevăzut să înceapă de ziua nașterii lui Eminescu, ceea ce ar prevesti Apocalipsa).

Hotărîtă să-mi dăruiesc orele și indignările (oricum, aflu a doua zi în metrou, la cozi și la serviciu, în amănunt și în variante diferite ceea ce am pierdut, cîștigînd timp pentru scris), nu mă uit la televizor decît la ceea ce bănuiesc că merită.

Cu Kean de Sartre, după Dumas-tatăl, m-am păcălit, dar a fost și instructiv fiindcă m-a făcut să mă gîndesc la actori și regizori de-al noștri, cam ce ar fi putut ei scoate din asemenea text superintelligent, spiritual și cu multe posibilități de interpretare. Urmărind în două seri cum zblera la același diapazon și cu abundență de gesticulație redundantă Jean-Paul Belmondo, sub îndrumarea nici măcar vetustă ci ne-simțită a lui Robert Hosselin, m-am întrebat dacă monștrii ăștia sacri nu-s cumva o făcătură a publicității de-acum un sfert de secol și a gustului perimat de atunci, sau poate ceea ce mi s-a părut cabotinerie mediocră să fi fost doar abordare diletantă a teatrului, altă meserie decît filmul, mai dificilă și cu legile ei neîndurătoare.

Singurul lucru admirabil al acestui spectacol fără adîncime a fost dicția actorilor francezi. Dar parcă Ștefan Iordache, Ovidiu Iuliu Moldovan, Marcel Iureș, Repan n-au dicțit? Ce Kean ar mai fi făcut el și alții sub îndrumarea lui Alexa Visarion, Cătălina Buzolanu, Silviu Purcărete, Dan Micu, Alexandru Darle - zic și eu așa numele care-mi vin întîi în minte, dar cite nu sînt!

La capitolul ăsta, actori și regizori, stăm foarte bine (stăm? mergem?). Numai că alegerea redactorilor de la TV e adesea greșită. Musicaluri cu cîntece lipite netam-nesam și danșuri din două-trei mișcări repetate stîngaci, pe cine să distreze ele în plictisul și veselia lor căznilă? După atîtea marți cu "oamenii zilelor noastre" în plesă de șantier sau fabrică sau CAP, cu personajul pozitiv care se lupta cu natura, cu mentalitățile retrograde și le învingea neapărat cu ajutorul unuia activist plin de abnegație și curaj, acum, departamentul de teatru cade în extrema cealaltă, a frivolității, programînd cu predilecție divertismentul facil, piesa bulevardieră, picanterii de gust indolelnic-frunze, ba unele chiar veștede de tot.

Aș fi însă nedreaptă dacă n-aș aminti medalioanele dedicate unor mari actori - emoționante toate cite le-am văzut, în ultimul timp memorabile, obsedante, cele cu Clody Berthola, Silvia Dumitrescu-Timică, Elvira Godeanu. Despre fiecare ar merita scris un articol separat, fiindcă în afara valorilor documentare pentru istoria teatrului nostru ele sînt și mărturii stenică despre bucuria vocației împlinite, despre longevitatea miraculoasă a talentului și frumuseții, care dau bucuria de a trăi.

Dar oare un actor trebuie să fie pensionar pentru a avea parte de o asemenea emisiune? De ce să li se atîrce de gît medalioanele prețioase doar la jubilee sau postum? Sînt convinsă că și oamenii de teatru în plină putere de creație ar avea - oho! - ce să ne spună și cu ce să-și illustreze talentul deosebit. Numai notînd, nu ca specialist, ci ca spectator iubitor, cîți cred eu că ar merita asta, lista lor mi-ar acoperi spațiul rubricii. Aici nu e ca la scriitori, să le evaluezi opera după ce a fost încheiată, ci actorii, regizorii trebuie surprinși mai ales în deplinătatea creației lor, rămasă doar în memoria publicului, dacă nu e înregistrată. Doar în memoria publicului din marile orașe, dacă nu e difuzată. Se consumă atîta peliculă pentru lucruri care a doua zi își pierd interesul, iar marile spectacole, care ar îmbogăți spiritual generații la rînd, trăiesc doar o stagiune-două, mari actori dispar, valoroșii regizori pleacă și nu mai avem ca termen de referință decît cronică scrisă, inevitabil sărăcitoare și subiectivă, citeva poze, un program de sală...

Visez la o vreme cînd teatrele își vor păstra în arhivă înregistrările integrale ale marilor lor succese, înregistrări din spectacol în care să se vadă neapărat și sala, figurile, reacțiile publicului, grațitudinea lui pentru acești oameni de scenă a căror artă seamănă cel mai mult în complexitate cu viața.